

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 203g/2022

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi ale articolului 366 alineatul (3) din Codul de procedură
penală

(explicarea învinuirii de către procuror)

CHIȘINĂU
28 februarie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Liuba ȘOVA
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Sorina Munteanu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 2 decembrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 28 februarie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „[î]n cazul în care inculpatului nu-i este clară învinuirea formulată, procurorul îi face explicațiile respective” din articolul 366 alin. (3) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Nicolae Negrei, în interesele dlui V. C., inculpat în dosarul nr. 1a-505/2020, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători din Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău, format din doamna Oxana Robu și domniile Igor Mînăscuță și Marcel Juganari, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin sentința din 23 februarie 2018, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, l-a condamnat pe dl V. C. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 326 alin. (1) din Codul penal. Dl V. C. a formulat un apel.

4. În ședința Curții de Apel Chișinău din 20 mai 2020, dl V. C. a înaintat o cerere prin care a solicitat explicarea învinuirii în baza articolului 366 alin. (3) din Codul de procedură penală. În aceeași ședință de judecată, instanța de apel a admis cererea în cauză printr-o încheiere protocolară.

5. În ședința Curții de Apel Chișinău din 17 octombrie 2022, dl avocat Nicolae Negrei a ridicat, în interesele dlui V.C., excepția de neconstituționalitate a textului „[î]n cazul în care inculpatului nu-i este clară învinuirea formulată, procurorul îi face explicațiile respective” din articolul 366 alin. (3) din Codul de procedură penală.

6. Prin Încheierea din 17 octombrie 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală sunt următoarele:

Articolul 366 Începerea cercetării judecătorești

„(1) Președintele ședinței de judecată anunță începerea cercetării judecătorești. Cercetarea judecătorească începe cu expunerea de către procuror a învinuirii formulate. Dacă în procesul penal a fost pornită o acțiune civilă, se expune și aceasta.

(2) În cazul în care a fost prezentată referință la rechizitoriu, președintele ședinței de judecată aduce la cunoștința celor prezenți conținutul acesteia.

(3) Președintele ședinței de judecată întreabă inculpatul dacă îi este clară învinuirea adusă, dacă acceptă să facă declarații și să răspundă la întrebări. **În cazul în care inculpatului nu-i este clară învinuirea formulată, procurorul îi face explicațiile respective.**

(4) După executarea acțiunilor menționate în alin.(1)-(3), procurorul prezintă spre examinare probele acuzării.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile contestate sunt imprevizibile și neclare, pentru că nu este prevăzută procedura de explicare a învinuirii de către procuror și nici sancționarea acestuia pentru

refuzul de a explica învinuirea. În opinia autorului sesizării, aceste omisiuni ar permite procurorului să abuzeze de poziția sa în cadrul procesului penal și să nu explice învinuirea adusă, încălcând astfel dreptul la apărare al inculpatului.

10. În acest context, autorul sesizării îi solicită Curții să verifice constituționalitatea dispozițiilor contestate prin prisma articolelor 1 alin. (3), 23 și 26 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, ridicată de dl avocat Nicolae Negrei, în interesele dlui V. C., parte într-un proces penal pendinte la instanța de apel, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „[În cazul în care inculpatului nu-i este clară învinuirea formulată, procurorul îi face explicațiile respective” din articolul 366 alin. (3) din Codul de procedură penală. Curtea menționează că excepția a fost ridicată în procesul de examinare a cauzei în apel. În conformitate cu prevederile articolului 413 din Codul de procedură penală, la judecarea apelului se aplică regulile generale pentru judecarea cauzelor în prima instanță, cu excepțiile de rigoare. Prin urmare, Curtea admite că dispozițiile contestate ar putea fi aplicate în procesul de soluționare a cauzei.

15. Prevederile legale contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

16. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 30 din 18 martie 2021, § 19; DCC nr. 44 din 1 aprilie 2021, § 20; DCC nr. 69 din 18 mai 2021, § 19; DCC nr. 86 din 8 iunie 2021, § 18).

17. Sub acest aspect, Curtea observă că autorul sesizării a susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] și 26 [*dreptul la apărare*] din Constituție.

18. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3) și 23 din Constituție, Curtea reiterează că acestea nu au o aplicare de sine stătătoare, ci numai în coroborare cu un drept fundamental, care trebuie să fie aplicabil (a se vedea DCC nr. 91 din 23 iulie 2020, § 20).

19. Cu referire la incidența articolului 26 din Constituție, Curtea menționează că Curtea Europeană reține în mod constant că dreptul de a fi informat cu privire la natura și cauza acuzației trebuie să fie analizat în lumina dreptului acuzatului de a-și pregăti apărarea (a se vedea *Pélissier și Sassi v.*

Franța [MC], 25 martie 1999, § 54; *Dallos v. Ungaria*, 1 martie 2001, § 47; *Nevzlin v. Rusia*, 18 ianuarie 2022, § 137).

20. În condițiile paragrafului 3 lit. (a) al articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, orice persoană acuzată de o infracțiune are dreptul „de a fi informată prompt, într-o limbă pe care o înțelege și în detaliu, despre natura și cauza acuzației împotriva sa”. Această prevedere sugerează necesitatea acordării unei atenții deosebite aducerii la cunoștință inculpatului despre „acuzația” care îi este înaintată. O informare precisă și completă cu privire la acuzațiile aduse unui inculpat și cu privire la încadrarea juridică pe care instanța ar putea să o rețină împotriva acestuia reprezintă o condiție esențială a caracterului echitabil al procedurii (a se vedea *Pélissier și Sassi v. Franța* [MC], 25 martie 1999, § 52; *Sejdovic v. Italia* [MC], 1 martie 2006, § 90).

21. În acest context, Curtea observă că legea procesuală penală conține suficiente garanții la diferite etape ale procesului penal, începând cu înaintarea învinuirii și înmânarea rechizitoriului (articolele 282 și 296 din Codul de procedură penală), precum și la etapa cercetării judecătorești (articolele 366 și 413 din același Cod), care îi asigură acuzatului/inculpatului dreptul de a fi informat cu privire la natura acuzațiilor și de a cere explicații cu referire la acestea atunci când nu îi sunt clare. Aceste garanții îi permit să își pregătească apărarea în modul corespunzător.

22. Curtea menționează că prevederile contestate se referă la etapa cercetării judecătorești. Teza întâi a articolului 366 alin. (3) prevede că președintele ședinței de judecată întreabă inculpatul dacă îi este clară învinuirea adusă, dacă acceptă să facă declarații și să răspundă la întrebări. Teza a doua din același articol prevede că, în cazul în care inculpatului nu-i este clară învinuirea formulată, procurorul îi explică învinuirea adusă. După explicarea învinuirii, procurorul prezintă spre examinare probele acuzației.

23. Cu referire la argumentul autorului sesizării privind omisiunea legislatorului de a reglementa o procedură detaliată de explicare a învinuirii de către procuror, Curtea menționează că nici Constituția, nici Convenția Europeană nu impun o condiție formală specială cu privire la modul în care acuzatul trebuie să fie informat cu privire la natura și motivele acuzației aduse împotriva sa (a se vedea *Drassich v. Italia*, 11 decembrie 2007, § 34; *Giosakis v. Grecia* (nr. 3), 3 mai 2011, § 29).

24. În ceea ce privește afirmația autorului sesizării potrivit căreia nu este prevăzută vreo sancțiune pentru refuzul de a explica învinuirea, Curtea reține că acest aspect excede domeniului de aplicare al articolului 26 din Constituție.

25. Totodată, Curtea menționează că legalitatea administrării materialelor și a probelor se verifică de către instanța de judecată. Faptul că procurorul care susține învinuirea în instanța de apel a respins solicitarea de a explica învinuirea nu poate constitui motiv de neconstituționalitate a prevederilor contestate. Instanțelor de judecată le revine sarcina asigurării, în fiecare caz particular, a dreptului la un proces echitabil (a se vedea DCC nr. 55 din 2 iunie 2020, § 20).

26. Astfel, pentru că autorul excepției de neconstituționalitate ridică o problemă de aplicare a prevederilor legale contestate, Curtea reiterează că aplicarea dispozițiilor legale la situații concrete exced sferei controlului de

constituționalitate și reprezintă o competență a instanțelor judecătorești (a se vedea DCC nr. 145 din 3 noiembrie 2022, § 22).

27. Pentru că nu s-a constatat incidența vreunui drept fundamental, nici articolele 1 alin. (3) și 23 din Constituție nu sunt incidente.

28. Pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a textului „[î]n cazul în care inculpatului nu-i este clară învinuirea formulată, procurorul îi face explicațiile respective” din articolul 366 alin. (3) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Nicolae Negrei, în interesele dlui V. C., inculpat în dosarul nr. 1a-505/2020, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 28 februarie 2023

DCC nr. 17

Dosarul nr. 203g/2022